

خبرنامه تحولات انرژی (۱۳)

دوره دهم

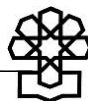
معاونت پژوهش‌های زیربنایی و امور تولیدی
دفتر: مطالعات انرژی، صنعت و معدن

کد موضوعی: ۳۱۰
شماره مسلسل: ۱۵۷۴۳
بهمن‌ماه ۱۳۹۶

به نام خدا

فهرست مطالب

- ۱ خلاصه مدیریتی
- ۲ تحولات بازار جهانی نفت
- ۴ نگاهی به وضعیت عرضه و تقاضای نفت ایران در سال ۲۰۱۷
- ۶ پنج نکته مورد تأمل در خصوص بخش بالادستی نفت و گاز جهان در سال ۲۰۱۸
- ۱۰ چشم‌انداز بازار جهانی انرژی در سال ۲۰۱۸
- ۱۳ منابع و مآخذ

خبرنامه تحولات انرژی (۱۳)

دوره دهم

خلاصه مدیریتی

- افزایش قیمت جهانی نفت در ۶ ماه گذشته باعث به تکاپو افتادن آمریکا برای بالا بردن تعداد دکل‌های حفاری و تعدد مقاصد صادراتی و تجاری نفت این کشور شده است.
- میزان تولید فرآورده‌های نفتی آمریکا در هفته منتهی به ۲۹ دسامبر ۲۰۱۷ با ۲۱۰ هزار بشکه افزایش نسبت به هفته ماقبل، به ۱۷/۶ میلیون بشکه در روز رسید.
- میزان کل واردات بنزین موتور به آمریکا در هفته پایانی سال ۲۰۱۷، ۳۴۹ هزار بشکه در روز بود.
- کارشناسان معتقدند که در سال ۲۰۱۸ تولید نفت شیل آمریکا افزایش یابد. این خود عاملی برای برهم‌زدن تراز عرضه و تقاضا در بازار نفت به‌شمار می‌رود.
- متوسط صادرات نفتی ایران در سال ۲۰۱۷ روزانه ۲/۱۵ میلیون بشکه بود که در مقایسه با سال گذشته ۹/۷ درصد افزایش یافته است.
- میانگین تقاضا برای نفت ایران در سال ۲۰۱۸، ۱/۸۶ میلیون بشکه در روز پیش‌بینی شده است.
- براساس گزارش وود مکنزی، سال ۲۰۱۸ برای کشورهای آمریکای لاتین و ایران سال پربراری به‌لحاظ جذب سرمایه‌گذاری در بخش بالادستی خواهد بود.

تحولات بازار جهانی نفت

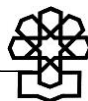
براساس گزارش هفته‌نامه اداره اطلاعات انرژی آمریکا، میزان تولید فرآورده‌های پالایشی این کشور در هفته منتهی به ۲۹ دسامبر ۲۰۱۷ معادل ۱۷/۶ میلیون بشکه در روز بود که نسبت به هفته ماقبل آن، به‌طور میانگین ۲۱۰ هزار بشکه در روز بیشتر بوده است. کلیه پالایشگاه‌ها در این مدت با ۹۶/۷ درصد ظرفیت عملیاتی خود کار کردند. در مقابل تولید بنزین در مدت مورد اشاره کاهش یافت و به‌طور متوسط به ۹/۷ میلیون بشکه در روز رسید. تولید سوخت تقطیری افزایش یافته و به‌طور متوسط به مرز ۵/۶ میلیون بشکه در روز رسید. میزان واردات نفت خام آمریکا در هفته پایانی سال ۲۰۱۷ با ۲۷ هزار بشکه در روز کاهش نسبت به هفته منتهی به ۲۲ دسامبر، معادل ۸ میلیون بشکه در روز بوده است. میزان کل واردات بنزین موتور به آمریکا در هفته پایانی سال ۲۰۱۷، ۳۴۹ هزار بشکه در روز بود.

کارشناسان معتقدند که در سال ۲۰۱۸ تولید نفت شیل آمریکا افزایش یابد که خود عاملی برای برهم‌زدن تراز عرضه و تقاضا در بازار نفت خام است. به همین دلیل پیش‌بینی می‌شود قیمت‌ها در بازار آتی‌ها^۱ پایین‌تر از قیمت‌ها در بازار تک‌محموله‌ها شود. با این حال، برخی تحلیلگران بر این باورند که با توجه به عوامل ژئوپلیتیک در خاورمیانه، نمی‌توان پیش‌بینی دقیقی از بازار ارائه کرد، زیرا این عوامل بیانگر افزایش یا کاهش قیمت‌ها در بازار نیست. بنابراین ممکن است سرمایه‌گذاری‌ها در بخش نفت تا حدی کاهش یابد (مدیریت کل اوپک و روابط با مجامع انرژی، نشریه هفتگی تحولات بازار نفت و گاز، ۱۲ دی‌ماه ۱۳۹۶).

براساس آمار سایت اوپک پرایس^۲، متوسط قیمت نفت وست تگزاس اینترمدیت

1. Futures

2. <https://oilprice.com>

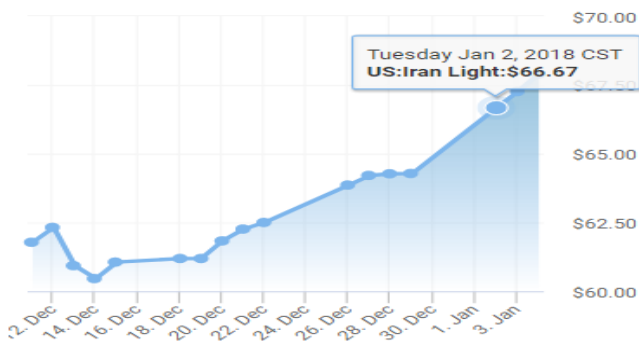
(WTI) در هفته اول سال جدید میلادی، معادل ۶۰/۲۲ دلار به‌ازای هر بشکه و این میزان برای نفت برنت، معادل ۶۶/۶۸ دلار به‌ازای هر بشکه بود. میانگین قیمت نفت اوپک در ۲۹ دسامبر ۲۰۱۷ بشکه‌ای ۶۴/۴۷ دلار معامله شد.

میانگین قیمت نفت سنگین ایران در تاریخ ۲۹ دسامبر ۲۰۱۷ معادل بشکه‌ای ۶۳/۳۸ دلار بود که این روند ثابت قیمتی تا سه‌شنبه ۲ ژانویه ۲۰۱۸ ادامه یافت. همچنین متوسط قیمت نفت سبک ایران در زمان اشاره شده فوق بشکه‌ای ۶۵/۵۳ دلار و در روز سه‌شنبه دومین روز سال میلادی جدید معادل بشکه‌ای ۶۶/۶۷ دلار بود. انتظار می‌رود این روند در هفته اول سال ۲۰۱۸ افزایشی باشد. در نمودار ۱ روند تغییرات قیمت نفت سبک ایران در روزهای ابتدایی سال جدید ارائه شده است.

نمودار ۱. روند تغییرات قیمت نفت سبک ایران در ماه دسامبر و ژانویه (دلار به‌ازای هر بشکه)

03:25 am CST 08/01/2018

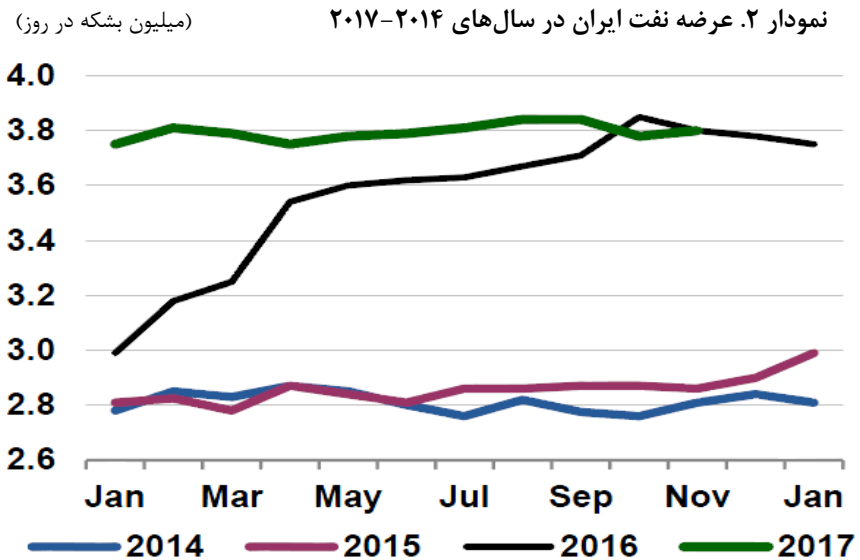
Iran Light
67.90 +0.95%

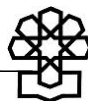
Source: <https://oilprice.com/oil-price-charts>

نگاهی به وضعیت عرضه و تقاضای نفت ایران در سال ۲۰۱۷

براساس گزارش آژانس بین‌المللی انرژی (دسامبر ۲۰۱۷)، تولید نفت خام ایران در ماه نوامبر نسبت به زمان مشابه سال ۲۰۱۶ افزایش یافت و به میانگین روزانه ۳/۸ میلیون بشکه رسید. میزان نفت حمل شده توسط نفتکش‌ها در ماه نوامبر ۲۰۱۷ بیش از ۲ میلیون بشکه در روز و در ماه اکتبر ۱/۹ میلیون بشکه در روز بوده است. متوسط صادرات نفتی کشور در سال ۲۰۱۷ روزانه ۲/۱۵ میلیون بشکه بود که در مقایسه با سال گذشته ۹/۷ درصد افزایش یافته است. در نمودار ۲ میزان عرضه نفت ایران در سال‌های گذشته ارائه شده است.

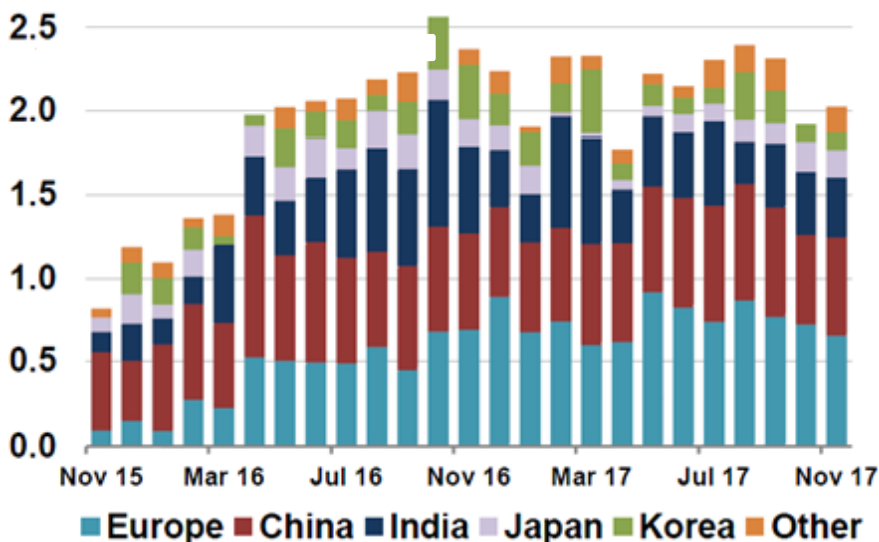

Source: IEA. Dec. 2017. OMR.

طی ماه نوامبر ۲۰۱۷، چین بر سطح واردات نفت خام از ایران افزود و در حدود ۵۹۰ هزار بشکه در روز از ایران واردات داشت. صادرات نفت و میعانات گازی ایران به اروپا در مقابل با ۷۰ هزار بشکه در روز کاهش به روزانه ۶۵۰ هزار بشکه رسید. ژاپن و هند هم از سطح واردات نفت از ایران کاستند، بخشی نیز به کره جنوبی صادر شد. آژانس بین‌المللی انرژی اعلام کرد که ایران در ماه نوامبر ۲۰۱۷ هیچ نفتکش ذخیره حاوی نفت روی دریا نداشته است. در نمودار ۳ میزان صادرات و مقاصد صادراتی نفت ایران ارائه شده است.

نمودار ۳. میزان و مقاصد صادراتی نفت ایران در ماه‌ها و سال‌های مختلف (میلیون بشکه در روز)

Source: Lloyd's List Intelligence.

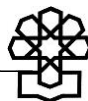
ایران به‌منظور توسعه بخش بالادستی و ارتقای میدان نفتی آزادگان به‌دنبال عقد قراردادی جدید در اواسط سال ۲۰۱۸ است. شرکت‌های ایرانی و خارجی در تلاشند تا با تشکیل کنسرسیوم، ۶۵۰ هزار بشکه در روز بر سطح تولید نفت کشور بیفزایند. میداین مشترک یادآوران، آب تیمور و منصوری نیز به مناقصه گذاشته شده است. گفته شده ظرفیت تولید این میداین به ۲ میلیون بشکه در روز خواهد رسید.

میزان تقاضای جهانی برای نفت ایران در سال ۲۰۱۵ معادل $1/84$ میلیون بشکه در روز بوده که این روند در سال ۲۰۱۶ با افت ۲ هزار بشکه‌ای به $1/82$ میلیون بشکه در روز رسیده است. میانگین تقاضا برای نفت ایران در سال ۲۰۱۸، $1/86$ میلیون بشکه در روز پیش‌بینی شده است.

پنج نکته مورد تأمل در خصوص بخش بالادستی نفت و گاز جهان در سال ۲۰۱۸

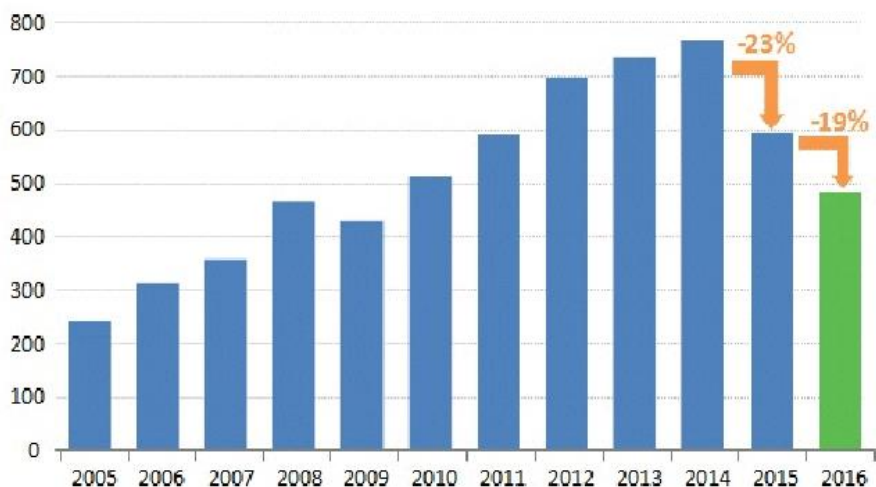
پس از افول قیمت نفت در سال ۲۰۱۴ و کاهش سرمایه‌گذاری‌ها در سال‌های ۲۰۱۵ و ۲۰۱۶ به‌ترتیب (۲۳- و ۱۹- درصد) برخی شرکت‌های بالادستی جهان در سال ۲۰۱۷ رشد قابل توجهی یافتند. براین‌اساس مؤسسه وود مکنزی سال ۲۰۱۷ را سالی سرشار از خوش‌بینی در صنعت بالادستی نفت جهان متصور شده است. حال سؤال این است که آیا این نگاه مثبت همچنان برای سال آینده نیز وجود خواهد داشت؟

در بخش بالادستی نفت و گاز که گاهی از آن به‌عنوان اکتشاف و تولید یاد می‌شود طی سال‌های گذشته تغییرات زیادی صورت گرفته که عامل اثرگذار آن را می‌توان تحولات بازار جهانی نفت دانست. همان‌طور که در نمودار ۳ نشان داده شده است میزان سرمایه‌گذاری‌ها در بخش بالادستی نفت و گاز پیش از افول قیمت نفت روند افزایشی داشته به‌طوری که در سال ۲۰۱۴ به بیش از ۷۵۰ میلیارد دلار رسیده در حالی که با شروع کاهش قیمت‌های جهانی

نفت این روند با شیب کاهشی تندتری پیش رفته است (به نمودار ۴ مراجعه شود). پیش‌بینی مؤسسه وود مکنزی مؤید این است که در سال ۲۰۱۸، نفت نامتعارف (Tight oil) به فاز دوم رشد خود وارد خواهد شد و انتظار می‌رود، پورتفولیو^۱ شکل نو به خود گیرد. خط‌مشی و استراتژی تبیین شده در کنار برنامه‌ها، اعتبارات و اهداف کلان شرکت‌های تابعه با مدیریت پورتفولیو توأم خواهد بود.

نمودار ۴. سرمایه‌گذاری‌ها در صنعت بالادستی نفت و گاز جهان (میلیارد دلار)

مأخذ: آژانس بین‌المللی انرژی.

مؤسسه وود مکنزی پنج نکته کلیدی برای صنعت بالادستی جهان به قرار ذیل در نظر گرفته است:

۱. ثبات در سرمایه‌گذاری جهان: طی سال ۲۰۱۷ میزان سرمایه‌گذاری‌های جهان

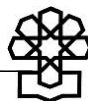
در این بخش با ثبات همراه بود و انتظار می‌رود در سال ۲۰۱۸ این روند به آرامی پیش رود که به نوعی نشان‌دهنده پایان کاهش سرمایه‌گذاری‌هایی است که از سال ۲۰۱۴ به وجود آمده و برآورد این مؤسسه از این میزان کاهش سرمایه‌گذاری در حدود ۹۰۰ میلیارد دلار است. علت آن هم کاهش ۴۰ درصدی هزینه‌های ال. ان. جی به دلیل اتمام پروژه‌های استرالیا و روسیه اعلام شده است.

البته کاهش سرمایه‌گذاری‌ها تا حدودی با پروژه‌های منابع نامتعارف و آب‌های عمیق که سرمایه‌گذاری‌ها را تا بیش از ۱۵ درصد بالا برده، جبران خواهد شد. با گذشت سه سال از کاهش سرمایه‌گذاری‌ها در عرصه پروژه‌های آب‌های عمیق به نظر این تغییر گرایش و اقبال برای این‌گونه پروژه‌ها با سود همراه خواهد شد و در این میان خلیج مکزیک برنده بزرگی خواهد بود. از سوی دیگر، تصمیم‌گیری نهایی درباره سرمایه‌گذاری (FIDs)^۱ در برزیل با وجود تحریم‌ها سومین سال موفق خود را طی می‌کند و این امر خود نشانه بازگشت به چرخه است.

۲. افزایش تولید نفت نامتعارف: انتظار می‌رود در سال ۲۰۱۸ تولید نفت نامتعارف

آمریکا، ۲۴ درصد (در حدود ۱/۲ میلیون بشکه در روز) افزایش یابد که بخش عمده (۶۰ درصد) آن از حوزه پرمیان^۲ خواهد بود. به نظر می‌رسد تولیدکنندگان اصلی نفت شیل

-
1. Final Investment Decision
 2. Tight oil
 3. Permian

می‌توانند قیمت این نوع نفت را به بشکه‌ای ۵۵ دلار برسانند، اما رشد سریع در این بخش عاری از چالش و مشکلات نخواهد بود.

هزینه‌های بخش خدمات^۱ همچنان رو به افزایش است ازسوی دیگر، فناوری حفاری و مسائل و مشکلات زیرزمینی از دیگر ریسک‌های نفت شیل است. پیش‌بینی می‌شود^۲ نقطه‌های سر به سر بیش از ۱۵ درصد افزایش یابد که عمدتاً به خاطر بالا رفتن تولید نفت شیل پرمیان و منطقه میانه قاره^۳ واقع در آمریکا در سال ۲۰۱۸ خواهد بود.

۳. فشارهای بخش خدمات: انتظار می‌رود که فشارهای وارد بر بخش خدمات همچنان در سال ۲۰۱۸ نیز ادامه یابد. از آنجا که اکثر شرکت‌ها به دنبال پیاده‌سازی چرخه‌های کوتاه‌تر و پرمنفعت‌تر هستند تا به رشد بیشتر برسند، اما بخش خدمات هیچ منفعتی نبرده و همچنان وضعیت رو به افولی دارند.

۴. فرصت‌های ایجاد شده در منابع اکتشاف شده: فرصت‌های منابع اکتشاف شده^۴ نقش عمده‌ای در سرمایه‌گذاری‌های سال ۲۰۱۸ دارد. در گزارش وود مکنزی آمده که در سال آینده ایران، امارات متحده عربی و آمریکای لاتین و به‌ویژه برزیل، وضعیت مساعدی در منابع اکتشاف شده کسب خواهند کرد.

1. Service sector

2. Breakeven

۳. Mid-Continent منطقه‌ای در آمریکاست که حوضه فیزیوگرافی را دربردارد (مطالعات مربوط به خصوصیات فیزیکی و شکل‌شناسی حوضه را فیزیوگرافی می‌نامند) و شمال تگزاس و بخش‌هایی از کانزاس، اوکلوهاما و نبراسکا را پوشش می‌دهد.

4. Discovered Resource Opportunities (DROs)

۵. رشد مالی: سال ۲۰۱۸ برای کشورهای نظیر آمریکای لاتین و ایران سال پربراری به لحاظ جذب سرمایه‌گذاری در بخش بالادستی خواهد بود. همین‌طور در هفته‌نامه میس^۱ به این امر اشاره شده است که شرکت‌های بین‌المللی نفتی نظیر شل به دلیل اینکه جذابیت قراردادهای جدید نفتی ایران موسوم به IPC بیشتر از قراردادهای نفتی عراق است، مطالعات خود را از میدان نفتی آزادگان ایران آغاز کرده‌اند. این میدان در مجاورت میدان نفتی مجنون واقع شده و شرکت‌های بین‌المللی قصد دارند، تولیدات این منطقه را از ۲۲۵ هزار به ۶۰۰ هزار بشکه در روز افزایش دهند.

انتظار می‌رود بیشتر دولت‌ها در سال آینده نرخ‌های مالی^۲ را برای برگزاری مناقصه‌ها باز کنند تا «نرخ مناسب بازار» تعیین شود. برخی کشورها نظیر اندونزی و هند از توافق‌های سهم درآمدی^۳ بر سهم از سود برای ترغیب سرمایه‌گذاری با هزینه کمتر عملیات استفاده می‌کنند. آیا دیگر کشورها نیز از این طریق تبعیت می‌کنند؟

چشم‌انداز بازار جهانی انرژی در سال ۲۰۱۸

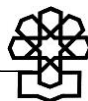
در خصوص اینکه چه موضوعاتی بازار جهانی انرژی در سال ۲۰۱۸ را شکل خواهند داد و الگوهای تجاری و روندهای قیمتی چگونه خواهد بود؛ در گزارش فاینانشیال تایمز پرسش‌هایی مطرح شده که به اختصار بیان می‌شود.^۴

1. MEES, Oct 6th & 13th, 2017.

2. Fiscal Rates

3. Revenue- sharing

4. Butler, N. (Dec 31th, 2017)

پرسش نخست این است که آیا عربستان سعودی دارای امنیت و ثبات سیاسی است؟ بخش اعظم نفت این حکومت سلطنتی به آسیا صادر می‌شود، اما حجم بالای صادرات بدان معناست که هرگونه بی‌ثباتی سیاسی و اقتصادی در عربستان باعث تأثیرگذاری بر بازار جهانی می‌شود. ظاهراً محمد بن سلمان، ولیعهد این کشور بر اوضاع کنترل دارد اما به نظر می‌رسد که این کنترل ظاهری است و دستور او مبنی بر زندانی کردن عده‌ای از بازرگانان و خاندان سلطنتی حاکی از اختلافات شدید در بین خاندان حاکم است. علاوه بر این، اقدامات او ممکن است باعث تشدید بی‌ثباتی در کل منطقه خاورمیانه و خلیج فارس شود. این در حالی است که حدود ۲۵ درصد از تولید جهانی و ۴۰ درصد از صادرات نفت جهان مربوط به منطقه خلیج فارس است.

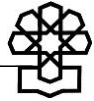
پرسش بعدی این است که رشد تولید نفت شیل آمریکا چه اندازه خواهد بود؟ در سال ۲۰۱۷ به مقدار ۶۰۰ هزار بشکه در روز بر سطح تولید نفت شیل آمریکا افزوده شده و تولید از سازندهای شیل به حدود ۶/۲ میلیون بشکه در روز رسید (اداره اطلاعات انرژی آمریکا). افزایش قیمت جهانی نفت در ۶ ماه گذشته باعث گردید، تولید در تمامی میداین تولیدکننده نفت شیل تجاری شود و تعداد دکل‌های حفاری در این میداین افزایش یابد. با افزایش قابل توجه در تولید آمریکا، اوپک باید کاهش بیشتری را در سطح تولید متقبل شود و در غیر این صورت قیمت‌ها کاهش خواهد یافت.

پرسش سوم در مورد چین است. طی سه سال گذشته این کشور تلاش کرده رشد اقتصادی را با حداقل رشد مصرف انرژی ادامه دهد. اگرچه آمار ارائه شده از رشد کارایی و صرفه‌جویی انرژی بیشتر از مقادیر واقعی است اما همین مقدار از موفقیت نیز قابل ملاحظه است و در صورت ادامه این روند، رشد تقاضا برای نفت، گاز و زغال سنگ محدود خواهد شد.

چین مصرف‌کننده یک‌چهارم از کل انرژی تولیدی در جهان است. اگر روند افزایش کارایی انرژی در چین ادامه یابد، رشد انتشار گازهای گلخانه‌ای نیز متوقف و حتی کاهش خواهد یافت. اقتصاد چین در حال تغییر از صنایع سنگین مبتنی بر مصرف زغال‌سنگ به بخش خدمات با سبد انرژی متنوع است، اما میزان این تغییر همچنان مبهم و نامشخص است و برخی از داده‌های موجود حاکی از بالا رفتن رشد اقتصادی چین است که این رشد نیز با افزایش مصرف نفت و زغال‌سنگ همراه خواهد بود، بنابراین قطعیت در خصوص کاهش مصرف وجود ندارد. مقامات این کشور همچنان در آرزوی کاهش آلاینده‌های محیطی و افزایش اقتصاد انرژی پاک هستند و سال ۲۰۱۸ فرصتی برای تحقق این آمال خواهد بود.

پرسش چهارم در خصوص میزان رشد انرژی‌های تجدیدپذیر است. طی سال‌های گذشته هزینه‌های توسعه انرژی‌های تجدیدپذیر کاهش و عرضه آن افزایش یافته است. مزایده‌های زیادی نظیر نیروگاه‌های بادی در انگلستان و سایر نقاط جهان برپا شده و انتظار می‌رود در سال ۲۰۱۸ بر این روند افزوده شود.

بر اساس اطلاعات آژانس بین‌المللی انرژی، تجدیدپذیرها به‌طور کلی ۵ درصد از عرضه جهانی انرژی را به‌خود اختصاص داده‌اند، اما مسئله مورد تأمل در مورد آنها کوچک و محلی بودن شرکت‌های تولیدکننده انرژی تجدیدپذیر است. این شرکت‌ها عمدتاً برای جذب یارانه تأسیس می‌شوند و پیشرفت چندانی از آنها حاصل نمی‌شود.

منابع و مآخذ

۱. مدیریت کل اوپک و روابط با مجامع انرژی، نشریه هفتگی تحولات بازار نفت و گاز، شماره ۳۳۶.
2. Butler, N. (Dec 31th, 2017). "The key energy questions for 2018", Financial Times. Retrieved from <https://www.ft.com>
3. EIA. (Dec 29th, 2017). "Summary of weekly petroleum data for week ending December 29, 2017", Retrieved from ir.eia.gov
4. IEA. (Dec 14th, 2017). "Oil Market Report", Retrieved from www.iea.org
5. Wood Mackenzie (Dec 30th, 2017). "Global upstream: 5 things to look for in 2018, New opportunities to adapt for growth", Retrieved from www.woodmac.com

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۵۷۴۳

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: خبرنامه تحولات انرژی (۱۳) دوره دهم

نام دفتر: مطالعات انرژی، صنعت و معدن (گروه انرژی)

تهیه کننده: زهرا جعفری

مدیر مطالعه: فریدون اسعدی

ناظران علمی: حسین افشین، مهدی فقیهی

متقاضی: کمیسیون انرژی

واژه‌های کلیدی:

۱. نفت شیل آمریکا

۲. صنعت بالادستی

۳. قیمت نفت

۴. نفت سبک و سنگین

تاریخ انتشار: ۱۳۹۶/۱۱/۱۰